

Rohde gegn Danmörku

Dómur frá 21. júlí 2005

Mál nr. 69332/01

3. gr. Bann við pyndingum

Gæsluvarðhald. Einangrun. Eftirlit með andlegri heilsu.

1. Málsatvik

Kærandinn, Peter Rohde, er danskur ríkisborgari og fæddur 1965. Hann var handtekinn 13. desember 1994 grunaður um fíkniefnabrot eftir að tæplega 5,7 kg. af kókaíni fundust við tollskoðun á vörusendingu með papaya ávöxtum sem hann hafði pantað frá Brasilíu. Hann var vistaður fangaklefa í um 16 klukkustundir þar var hann undir stöðugu eftirliti vegna þess að hann hafði lýst yfir að hann hygðist fyrirfara sér, þar sem hann þjáðist af innilokunarkennd. Daginn eftir var hann úrskurðaður í gæsluvarðhald til 10. janúar 1995, og þar af í einangrun til 28. desember 1994. Gæsluvarðhaldið og einangrunin voru svo framlengd nokkrum sinnum fram til 28. nóvember 1995 en þá var einangruninni loksins aflétt. Kærandi sat í gæsluvarðhaldi til 12. júlí 1996. Á þessum tíma var kærandi heimsóttur reglulega af læknum, hjúkrunarfræðingum, félagsráðgjöfum og tannlækni.

Þann 12. desember 1995 viðurkenndi annar maður, PL, að hafa komið kókaíninu fyrir í ávöxtunum en að hann hefði gert samkomulag við kæranda um að smygla demöntum í ávöxtunum en ekki kókaíni. Þann 14. maí 1996 var kærandi sýknaður af ákæru um kókaínsmygl en var dæmdur fyrir skattsvik í 8 mánaða fangelsi og sektaður um 875.000 danskra króna með 60 daga vararefsingu.

Kærandi höfðaði mál gegn danska ríkinu vegna gæsluvarðahaldsins og krafðist bóta fyrir fjártjón og miska. Hann hélt því fram að gæsluvarðhaldsvistin, einkum sá tími sem hann var í einangrun, hefði valdið honum tjóni á geðheilsu hans. Byggði hann kröfu sína m.a. á 3. gr. Mannréttindasáttmálans. Hæstiréttur Danmerkur dæmdi kæranda rúma 1.1 milljón danskra króna í skaðabætur þann 27. ágúst 1999, og taldi að einangrunin væri helsta orsök geðrænna vandamála kæranda. Hins vegar taldi rétturinn að ekki hefði verið brotið gegn 3. gr. sáttmálans.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum.

Kæran

Kærandi hélt því fram að einangrunarvist hans í 11 mánuði og 14 daga frá 14. desember 1994 til 28. nóvember 1995 hefði verið óhóflega löng og eftirlit með andlegri heilsu hans á þeim tíma hefði verið ábótavant. Með því hefði verið brotið gegn réttindum hans samkvæmt 3. gr. sáttmálans um bann við pyndingum, ómannlegri eða grimmilegri meðferð enda hefðu stjórnvöldum verið ljós skaðleg áhrif einangrunarvistar á andlega heilsu manns.

Niðurstaða

Lengd einangrunarvistar. Dómstóllinn tók fram að álitaefni um einangrunarvist gæsluvarðhaldsfanga í dönskum í fangelsum hefðu ítrekað komið til umræðu á milli danskra stjórnvalda og nefndar Evrópuráðsins um varnir gegn pyndingum. Hefði nefndin bent á að einangrun án réttar andlegrar og líkamlegrar þjálfunar væri líkleg til þess að valda einstaklingum geðrænum og félagslegum vandamálum til lengri tíma lítið.

Með hliðsjón af þessu taldi dómstóllinn að lengd einangrunar kæranda gæfi tilefni til nánari athugunar vegna þeirrar hættu sem hún gæti haft á andlega heilbrigði hans. Dómstóllinn áréttaði að þegar meta skuli hvort lengd einangrunarinnar hafi brotið gegn 3. gr. þá þyrfti að taka tillit til þeirra skilyrða sem kærandi bjó við í einangruninni, sem og lengd félagslegrar einangrunar meðan á henni stóð. Kærandi var vistaður í klefa sem var um 8 fermetrar, hann hafði sjónvarp og aðgang að dagblöðum. Hann var útilokaður frá samskiptum við aðra fanga en hafði regluleg samskipti við starfsfólk fangelsisins. Auk þessa fékk hann kennslu í ensku og frönsku einu sinni í viku, fékk heimsóknir frá fangelsispresti og lögfræðingi sínum. Hann hafði samband við félagsráðgjafa 12 sinnum, var skoðaður 32 sinnum af sjúkraþjálfara, 27 sinnum af lækni og 43 sinnum af

hjúkrunarfræðingi. Heimsóknir frá fjölskyldu og vinum kæranda voru einnig leyfðar en undir eftirliti. Móðir hans heimsótti hann í um eina klst. í hverri viku. Í upphafi komu vinir hans með henni, allt að fimm í einu, en lögreglan takmarkaði loks heimsóknirnar við tvo gesti í einu. Faðir og frændi kærands heimsóttu hann líka aðra hverja viku.

Þegar hafðar voru í huga þær aðstæður sem að ofan er lýst þá taldi dómstóllinn að lengd einangrunarinnar hafi sem slík ekki brotið gegn 3. gr. sáttmálans.

Eftirlit með andlegri heilsu kæranda. Dómstóllinn benti á að kærandinn var settur í gjörgæsluklefa í um 16 klst. þar sem fylgst var með honum 36 sinnum af starfsfólki fangelsisins og tvisvar af hjúkrunarfræðingum. Meðan á einangrun stóð fékk hann reglulegar heimsóknir heilbrigðisstarfsmanna og þær heimsóknir og annað eftirlit var aukið hvenær sem kærandi sýndi breytta hegðun.

Dómstóllinn vísaði einnig til yfirlýsingar frá yfirráðgjafa dönsku fangelsanna þar sem kom fram að kærandinn hafði ekki talinn vera sérstaklega andlega veikur af neinum af þeim sérhæfðu heilbrigðisstarfsmönnum sem önnuðust hann. Í ljósi þessa gat dómstóllinn ekki fallist á þá skoðun kæranda að eftirliti með honum hefði verið ábótavant. Hins vegar kom það fram í málinu að kærandi var ekki reglulega eða sjálfkrafa skoðaður af geðlækni eða sálfræðingi. Þrátt fyrir það var það skoðun dómstólsins að slík krafa yrði ekki gerð til yfirvalda, og að það eitt leiði ekki til þess að eftirliti með kæranda hafi verið ábótavant.

Að lokum skoðaði dómstóllinn hvort eftirlit annarra starfsmanna með hegðun kæranda hefði átt að leiða til þess að yfirvöld ykju eftirlit eða sendu kæranda í auknar rannsóknir hjá sálfræðingum eða geðlæknum. Varðandi þetta atriði þá tók dómstóllinn tillit til þess að hvorki móðir kæranda, frændi hans, fangelsispresturinn né kennari hans hefðu talið að geðsjúkdómur hefði þróast hjá kæranda og létu þau engar áhyggjur um slíkt í ljós við viðeigandi yfirvöld, lögfræðinga eða heilbrigðisstarfsfólk. Hefðu þau gert það hefði danska fangelsiseftirlitið látið viðeigandi yfirvöld vita að grunur lægi á um að andleg heilbrigði kæranda væri í hættu vegna einangrunarinnar.

Í ljósi þessa taldi dómstóllinn að eftirlit með kæranda hefði ekki verið með þeim hætti sem talin yrði brjóta gegn 3. gr. sáttmálans.

Þrír dómarar skiluðu séráliti.